

Tydligare kursplaner för obligatoriska särskolan

Det är dags att revidera särskolans och träningskolans kursplaner och Skolverkets andra remissperiod är igång.

– Vi vill förtydliga språket och modernisera kursplanen. Vi lägger också till ett centralt innehåll, säger Marianne Nyhlén, undervisningsråd på Skolverket. Man har valt samma öppna arbetssätt för särskolan som för grundskolans kursplaner. Det är tre remissomgångar då pedagogerna i verksamheten kan komma med synpunkter.

Alla kan följa hela arbetet på Skolverkets hemsida.

– Det finns även möjlighet att delta genom enkäter eller i diskussionsforum, säger Marianne Nyhlén.

Just nu ligger särskolans arbete ute på en andra remissomgång. De rektorer som har anmält sina skolor som referensskolor vet redan mycket om kursplanerna inför starten hösten 2011. Men Skolverket kommer också att ha gemensamma konferenser för alla obligatoriska skolformer, riktade till skolhuvudmän och rektorer. Det blir början till införandet av den samlade läroplanen för särskolan.

– Förutom detta kommer vi eventuellt att ha webbkonferenser för att nå så många som möjligt av alla skolans personalgrupper.

Elever och föräldrar ska kunna läsa och förstå kursplanerna.

– Min förhoppning är att dessa nya styrdokument ska kännas som ett verkligt stöd för alla lärare i planeringen av undervisningen och att alla elever och vårdnadshavare ska bli mera delaktiga i skolarbetet, säger Marianne Nyhlén.

De nya kursplanerna kommer att gälla från hösten 2011.

Läs mer på Skolverkets hemsida: www.skolverket.se

Datoriserad träningsmetod i läsflyt och stavning

En ny avhandling rapporterar om positiva effekter av en datoriserad träningsmetod i läsning och stavning. Genom snabba exponeringar av ord triggas lässvaga elever till ökat läsflyt.

Maj-Gun Johansson vid Umeå universitet, har undersökt två varianter av denna s.k. flash-cardmetod. I den ena bestäms den tid ordet visas på bildskärmen av hur eleven klarat av uppgiften, desto bättre eleven svarat desto kortare blir visningstiden och tvärtom. I den andra är visningstiden fixerad till en och samma tid över hela övningen. Båda flash-cardvarianterna har lett till betydande förbättringar i läsning och stavning. De deltagande eleverna i studierna uppvisade generellt sett en bättre läsutveckling än vad genomsnittselever visar under motsvarande period, en knapp termin. Någon statistiskt säkerställd skillnad har däremot inte nåtts mellan de två flash-cardvarianterna, men tendensen i för- och eftertest samt i elevenkäterna talar för den resultatstyrda flash-cardbetingelsen.

I enkäterna framkom vidare att eleverna uppskattar den självständighet och individualisering datorträningen innebär: att själv kunna bestämma arbetstakt, att ha kontroll över sin inläring samt att kunna ta eget ansvar för denna. En annan fördel är att datorn registrerar pågående träning, vilket tillåter lärare att i efterhand ta reda på hur eleven klarat av träningen och tagit tillvara på datorstödet.

Det betyder att lärare inte behöver ägna tid åt kontrollerande övervakning av pågående drillträning utan kan i stället lägga sin tid på uppföljande elevsamtal och planering av fortsatt träning, säger Maj-Gun Johansson.

Avhandlingen består av en huvudstudie och två fallstudier. I huvudstudien deltog 28 lässvaga elever mellan 11 och 17 år. I den ena fallstudien deltog två mycket lässvaga mellanstadiepojkar, en "tragglare" och en "chansare". Trots sina stora lässvårigheter klarade bägge av att genomföra träningen, men för- och eftertest visade att pojkarna haft olika utbyte av träningen. I den andra fallstudien deltog fyra moderat lässvaga högstadiееlever, två pojkar och två flickor, som alla signifikant förbättrade sin läs- och stavningsförmåga.

Tisdagen den 26 januari försvarade Maj-Gun Johansson, Institutionen för psykologi, Umeå universitet, sin avhandling med titeln Datorträning i läsflyt och stavning – Analys och utvärdering av fixerad och resultatstörd flash-carddexponering. Fakultetsopponent var Professor Pekka Niemi, Department of Psychology, University of Turku. Maj-Gun Johansson har tidigare varit verksam som speciallärare, dels i Timrå kommun, dels i Östersunds kommun.

(Pressinfo från Umeå Universitet)

Visst har läsinlärningsmetod betydelse

Forskningen har visat att den främsta framgångsfaktorn för att lära barn läsa och för att undvika framtida läs- och skrivsvårigheter är kompetenta lärare. Läsinlärningsmetoden är av underordnad betydelse.

Det är också min erfarenhet efter att under många år arbetat på tidningen Specialpedagogik. Det finns lärare med vitt skilda läsinlärningsmetoder som lyckas få nästan alla barn att knäcka läskoden inom det första skolåret. Det de allra flesta verkar ha gemensamt – förutom att de är skickliga och kompetenta pedagoger – är förtrogenhet med en eller flera olika läsinlärningsmetoder och mycket god kontroll över var varje barn befinner sig i sin läsutveckling.

Många av dessa skickliga lärare jag har träffat har varit lågstadielärare. Det fanns många brister i deras utbildning – inte minst när det gäller forskningsanknytning – men lågstadielärarna hade med sig praktiska verktyg för läs- och skrivinlärning när de efter sin utbildning kom till sin första arbetsplats. Och efter ett antal årskurser så utarbetade många modifierade, egna läsinlärningsmetoder som de märkte fungerade.

Senare lärarutbildningar har givit studenterna mycket djupare kunskaper om barns läs- och skrivutveckling, om forskning inom området, samt om barns utveckling. Men de flesta lärarutbildningar har givit blivande lärare mycket begränsade kunskaper i praktiska läsinlärningsmetoder. Tanken var ursprungligen att de blivande lärarna efter sin examen skulle komma till en skola där de skulle få ingå i ett arbetslag och där få vägledning och hjälp att slussas in i lärarjobbet och de pedagogiska metoder som man arbetade med inom just denna skola. Men många nyutexaminerade lärare mötte ofta en annan verklighet; de fick direkt en egen klass och fick utan stöd i uppgift att ta hand om den viktiga första läs- och skrivinlärningen. I bästa fall hade de en inriktning med läs- och skrivutveckling i sin utbildning. Men det var inte ovanligt att läraren som fick ensamt ansvar för ettan hade en annan inriktning på sin utbildning och egentligen inte hade någon utbildning alls i läsinlärning.

Att lärarnas kompetens är den viktigaste komponenten för att eleverna ska få en god start på sin läs- och skrivutveckling är alltså ställt utom allt tvivel. Men det

innebär inte att metoden som används är oviktig. Även om läraren har en god teoretisk grund att stå på när han eller hon ställs inför klassen så måste läraren ha en rejäl pedagogisk verktygslåda med sig – alltså metoder. Optimalt är alltså att ha lärare med god teoretisk grund som håller sig uppdaterad med den senaste forskningen och har en så stor pedagogisk verktygslåda så att hon kan skraddarsy olika metoder utifrån vad det enskilda barnet behöver.

Orsaken till att jag som chefredaktör för Specialpedagogik började intressera mig för allmänna läsinlärningsmetoder var att jag ganska snart upptäckte att vissa lärares undervisning resulterade i att många elever behövde specialpedagogiskt stöd. Andra lärares läs- och skrivundervisning producerade väldigt få elever med läs- och skrivsvårigheter. Det här handlar om kommunicerande käril: undermålig allmänpedagogik leder till att en större andel elever anses ha läs- och skrivsvårigheter. Jag tycker att det är bättre att läsundervisningen är av en så god kvalitet att speciallärare och specialpedagoger kan koncentrera sig på elever med svårare problematik.

I boken L som i läsa, M som i metod – om läsinlärning i förskoleklass och skola (Läraryrskommitténs förlag), berättar skickliga lärare från olika skolor hur de arbetar. Några arbetar till exempel med Bornholmsmodellen, Rydaholmsmodellen, Kiwimetoden eller Wittingmetoden. Vissa lär barnen läsa med musik eller med hjälp av datorn. Andra berättar om vilka metoder de använder för de elever som har svårt att knäcka läskoden. Det som är gemensamt är att de alla är skickliga pedagoger och att de allra flesta av deras elever klarar att knäcka läskoden så tidigt att deras självförtroende inte får sig en knäck.

I boken intervjuas också läsforskare och specialpedagoger med lång erfarenhet av läs- och skrivinlärning som: Martin Ingvar, Caroline Liberg, Ingvar Lundberg, Mats Myrberg, Margareta Tornéus och Ingegärd Hemmingsson.

Min förhoppning är att boken ska hjälpa lärare i förskoleklasser och i grundskolan att hitta pedagogiska metoder som passar dem och deras elever, så att skolorna slipper sätta in specialpedagoger för att rätta till tidigare pedagogiska misstag och så att alla barn tidigt kommer igång med den viktiga läs- och skrivinlärningen. Misslyckas eleverna på detta område så för det med sig så många andra problem genom hela skolan och senare i arbetslivet.

Hasse Hedström

Ny forskning

Utrymme för att tänka nytt – en uppföljning av 89 projekt om autism och ADHD

Allmänna arvsfonden har finansierat ett projekt som utvärderar och följer upp 89 olika projekt om autism och ADHD. Det är forskarna Anders Gustavsson, Anders Möller, Bibbi Ringsby Jansson samt Elisabeth Ohlin som ansvarar för utvärderingen som presenterades vid ett seminarium i Riksdagen den 18 januari.

Mer information kan fås genom:

Kontaktperson: Annica Thomas

Telefon: 08-700 07 94

E-post: annica.thomas@arvsfonden.se

Rapporten kan laddas ner från Arvsfondens hemsida: www.arvsfonden.se

Hur ser det ut på din skola för elever med läs- och skrivsvårigheter?

Simon Sjöholm fick kämpa sig igenom skolan. Trots grav dyslexi och språkstörning tog han studenten sommaren 2006, med VG och MVG i de flesta ämnen! Idag är han ett föredöme för många andra elever som har svårt för att lära sig läsa och skriva.

Efter studenten gick Simon en tvåårig KY-utbildning inom teknisk försäljning och marknadsföring och idag arbetar han på företaget ICAP.

Simon föddes i Indien och adopterades till Sverige vid fem års ålder. Idag är han 22 år och kan fortfarande inte läsa en halv A4-sida med text.

Under hela grundskolan fick Simon klara sig i stort sett utan alternativa verktyg för lärande. Ofta blev det dubbla skoldagar men tack vare en mamma som var speciallärare och gav honom stöd genom hela skolgången blev det möjligt att ändå klara skolgången.

Än idag måste Simon fortsätta arbeta hårt och envist, även om han äntligen har alternativa verktyg som fungerar. Det fanns inte tillgängligt för Simon när han började skolan. En bärbar dator fick han först i årskurs 6. Den var utrustad med talsyntes och Fokus digitala uppslagsverk vilket gav honom visst stöd. Inlästa läromedel var inte till hjälp för Simon eftersom han också pga språkstörningen behövde få texterna nedbrutna i mindre delar och sedan få dem förmedlade till sig på annat sätt. Att få ta del av anteckningar, och tydlig information om kunskapsmål var viktigt, och mamma hjälpte Simon med studieteknik för varje enskilt ämne.

–Mamma sa hela tiden att det viktiga var att jag kom åt kunskap och att det inte spelade någon roll hur jag fick den till mig. Det viktiga var att lära för livet och inte bara för en kort stund i skolan. Min storebror som var jätteduktig i matte tränade mig tidigt att förstå grunderna i matematik och han lät mig aldrig gå förbi något tal förrän jag verkligen förstod.

Simon minns att hans mamma tidigt fick honom att förstå att han inte var ensam om att ha läs- och skrivsvårigheter, och att hans läs- och skrivsvårigheter inte var något stort bekymmer. Allt detta kan man kompensera på olika sätt.

Lusten att lära försvinner ofta när läs- och skrivsvårigheter får en elev att känna sig misslyckad och dum, när han eller hon inte knäcker läs- och skrivkoden lika snabbt som sina kompisar. Simon berättar att det som drivit honom framåt är ett gott självförtroende och envishet samt att han har lätt att ta emot kunskap muntligt då han har god språkförståelse.

Att klara godkänt i engelska språket blev en extra svår utmaning. En gång under mellanstadiet togs engelska undervisningen bort vilket föranledde en anmälan till Skolverket enligt mamma Gullan.

Simon fick snart åter studera engelska och hans föräldrar ordnade dessutom så att han fick åka till England i flera omgångar för att komma in i det talade språket, på samma sätt som han lärt sig svenska.

Det har gjorts många utredningar på Simon, som föräldrarna initierat. I utredningarna radades svårigheter upp men konkreta förslag på lösningar saknades och på mellanstadiet föreslogs istället grundsärskolan, berättar mamma, men så blev det inte, utan Simons kamp mot nya mål fortsatte

Simons tankar om en tillgänglig skola för alla!

Får man som elev tidigt tillgång till olika alternativa verktyg, såväl pedagogiska som tekniska, har man en rimlig chans att klara sina studier med gott resultat, säger Simon som menar att det som krävs är att alla pedagoger har en grundläggande utbildning när det gäller specialpedagogik.

- Att alla pedagoger får kunskap om hur man tidigt upptäcker om en elev har läs- och skrivsvårigheter.
- Att alla pedagoger inser vikten av att dessa elever får tillgång till alternativa verktyg så tidigt som möjligt.
- Att eleven, föräldrar och pedagoger får en grundlig utbildning i hur man använder de alternativa verktygen.

Simon använder idag en lång rad tekniska hjälpmedel. Diktteringsprogrammet VoiceXpress gör att han kan kommunicera både på svenska och engelska. Han dikterar det han vill säga eller skriva och väljer om han vill ha det utskrivet eller skickat som mail.

Simon och mamma Gullan Sjöholm sprider sina erfarenheter genom föreläsningar och tidningsintervjuer. En artikel om Simon finns också att läsa i tidskriften "Föräldrakraft"

Vid en konferens arrangerad av GR, för västra Sveriges Skoldatatek, 17 mars, kommer Simon att medverka. Kontaktperson: Specialpedagog Gunilla Almgren Bäck, gua@grkom.se www.grkom.se/skoldatateksnav

SkoldatateksNavet på GR välkomnar alla med intresse för fortbildning och skolutveckling i specialpedagogisk IKT, till utställningen på Gårdavägen 4

För att få sakkunnig guidning i detta ämne bjuder vi in till inspirationsdagar i alternativa verktyg för PC & Mac, onsdag 31 mars, onsdag 28 april kl 14-16:30 och tis 25 maj samma tid. Anmälan sändes till lab@grkom.se

Kompetensutveckling våren 2010 i Göteborg

För mer information och anmälan se www.grkom.se/pc

- Tor 11 mars kl 14-17** Språklekar i förskolan Görel Sterner, Ingvar Lundberg
- Tor 18 mars kl 14-17** Matte fest eller pest? Bodil Jönsson
- Ons 24 mars kl 9-16** Kunskapssyn, lärande och bedömning Helena Moreaux, Steve Wretman
- Ons 24 mars kl 14-17** LäsEttan Maj Gun Johanson
- Tor 25 mars kl 13-17** Sociala berättelser Birgitta Andersson
- Mån 12 april kl 14-17** Hissad och dissad relationsarbete i förskolan Margareta Öhman 650
- Mån 12 april kl 13-16** Skolskjutsjuridik Olle Rimsten
- Tor 15 april kl 17-20** Det syns inte utanpå Margareta Kärnevik Måbrink
- Mån 26 apr kl 13-16** Kvalitet och metoder i pedagogiska relationer Jesper Juul
- Tis 4 maj kl 14-17** Dyslexi och dyskalkyli hänger de ihop? Ingvar Lundberg
- Ons 5 maj kl 14-17** Reggio Emilia ideologi och arbetssätt Tarja Heikiö
- Ons 19 maj kl 9-16** Konferens för speciallärare/specialpedagoger Om utvecklingsmöjligheter för elever med läs- och skrivsvårigheter Christer Jacobson, Anna Fouganthin

Frågor besvaras av wera.andbert@grkom.se 031-3355025, 0706356929

Boktips!

Studentlitteratur

"Strategier och Förändringsmyter - ett organisationsperspektiv på skolutveckling och lärares arbete"

"Naturvetenskapliga experiment för yngre barn"

"Föräldrasamverkan i mångkulturella skolor"

"Perspektiv på skola för alla"

Epago Gleeups

"Att främja barns och ungdomars utveckling av social och emotionell kompetens"

"Klassens tysta språk- att förstå det som ingen säger"

"Profiler din skola - skapa ett starkt varumärke"

Natur&Kultur

"Dyskalkyli - att hjälpa elever med specifika matematiksvårigheter"

"Läsningens psykologi och pedagogik"

Läsning är ett mångvetenskapligt fält där kunskaper utvecklade inom utvecklingspsykologi, kognitiv psykologi, neurobiologi, lingvistik och pedagogik måste samordnas.

Boken tar upp vad läsning är och vad som krävs för att ett barn ska kunna knäcka den alfabetiska koden. Den beskriver de olika stadier barnet genomlöper på vägen mot flytande läsning. Särskilda kapitel behandlar läsförståelse respektive läsundervisning. I varje skolklass finns elever som har stora problem med att lära sig läsa och skriva. Dessa problem granskas närmare i ett kapitel som också utreder begreppet dyslexi. Boken ger en teoretisk grund och pedagogiska riktlinjer. (Texten hämtad från förlagets information om boken)

Vill du ha GR-specialen direkt till din mailbox? Anmäl detta till lab@grkom.se

GR Specialen

GR UTBILDNING • POST Box 5073, 402 22 Göteborg

BESÖK Gårdavägen 2 • TELEFON 031-335 50 00